

ÖSTÄNGS GÅRD, DEL 4

– ATT LEVA SOM PAR PÅ EN GÅRD

YLVA LUNDIN OCH JONAS DAHL

Separationer bland människor som köpt gård eller renoveringsobjekt är ganska vanliga. I denna fjärde del av vårt utflyttarbrev vill vi beskriva våra försök att hålla ihop, särskilt då vi både lever och arbetar tillsammans på gården.

För att hålla som par så måste vi framför allt hålla som individer. För att hålla som individer så behöver vi ta hand både om våra kroppar och våra själar. Vi är ett par men vi är också två separata människor som valt att dela livet med varandra. Det delade livet fungerar mycket bättre om vi som individer mår bra och får utrymme att vara de människor vi är. Detta är inte enkelt.

Vi gör så gott vi kan

Med många års lärarerfarenhet i bagaget har vi kommit fram till att alla människor gör sitt bästa utifrån de förutsättningar som råder för den personen vid just det tillfället. Vi har båda haft många elever där beteendet haft mycket övrigt att önska, men när man lär känna eleven hittar man nästan alltid bakomliggande faktorer som gör att eleven helt enkelt inte kunde bättre just då. Vi tror att det gäller för alla människor. Så om man vill att ens partner ska prestera "bättre" så får man helt enkelt fundera över hur man bäst ändrar förutsättningarna. En insikt om att man får mer ut av den andre om man själv underlättar den andres liv så mycket man kan. "Allt du kan göra för din partner ... kommer dig själv till del" kan nog beskrivas som den grundvärdering som mest bidragit till att vi fortfarande vill leva ihop.

Att leva som människa kan vara en utmaning även när allt är väl förspänt. Om förutsättningarna förändras så att både kropp och själ måste stå ut med lite extra, då är det viktigt att inte flera funktioner sviktar samtidigt.

Kroppen ska fungera

I början när vi flyttade till gården drabbades vi av ont i ryggen, händer, handleder, armar och annat. Vi brukade träna regelbundet innan vi flyttade ut och var i god kondition, men det är helt andra muskelgrupper och helt annan uthållighet som krävs när man driver en gård med grönsaksodling, har djur och fäller träd. För att undvika ryggskott och liknande åkommor började vi stretcha och sedan några år tillbaka inleder vi varje dag med stretching och yogaövningar innan vi ens lämnar sängen. Ylva gör fler övningar än Jonas på ungefär samma tid. Ryggen, benmuskler, axlar, handlederna och lite annat återfår gårdagens rörlighet. Det känns verkligen bra att gå upp efter detta. Vi upplever att vi litar på rygg och knän på ett annat sätt än när vi hoppar över övningarna. När vi trots detta känner att något håller på att gå fel så kontaktar vi fysioterapeuten och får hjälp med nya övningar.

Själen måste skötas om

Vårt sätt att minska risken att kropparna kör i diket går ganska snabbt att beskriva. Det är svårare att beskriva våra försök att hålla ihop själsligt.

Separationer bland människor som köpt gård eller renoveringsobjekt är ganska vanliga. Vi har inte en aning om om denna grupp är överrepresenterad eller ej, men runt omkring oss har vi sett många exempel på sönderrenoverade äktenskap. Vår tolkning är att människor som har

1. Östängs Gård ligger två mil norr om Alingsås. Gården är 34 hektar stor med 20 ha skog, 5 ha bete och 9 ha åker.

Saker som kan göra flytten till landet lättare:

- Att inte ha små barn
- Att vara lite äldre så att man har rest tillräckligt och gjort den eventuella karriär man vill göra
- Att inte ha en pressad tidsplan
- Att inte köpa ett för fallfärdigt objekt
- Att inte ha för stora krav på slutresultat eller bekvämlighet
- Att vänta med djur och större odlingar tills det finns fungerande utrymmen för djur och människor
- Att gärna ha tidigare erfarenhet av att renovera hus m m
- Att ha en ekonomisk buffert
- Att inse att allt inte är rättvist
- Att låta den som behöver lata sig göra det och till och med uppmuntra till det
- Att låta den som vill åka bort
- Att be om hjälp av släkt och vänner

delat en gemensam dröm om ett liv på landet efter en tid upptäcker att drömmen inte alls var gemensam även om drömmarna tangerade och överlappade varandra. Har man dessutom underskattat arbetsinsatsen som krävs, vilket nog alla gör, och mängden pengar som kommer att behövas, vilket också är mer regel än undantag, så är det inte så konstigt att slitningarna ofta blir övermäktiga.

När allt sker samtidigt

Vi har dessutom ofta mött människor vars gårdsdröm förverkligas under samma period som paret får barn. Alla som har haft småbarn vet hur jobbigt det kan vara. Det är inte alls säkert att de små livens förstår hur viktigt det är att föräldrarna får sammanhängande nattsömn. Lite äldre barn kan ha synpunkter på att de ska duscha i en balja i köket under en period av renovering. Det kan vara nog så jobbigt att vara småbarnsförälder i en lägenhet, men på en gård kan det bli övermäktigt. Det är inget konstigt att barn och gård kan komma ungefär samtidigt. Många som lever i stan vill ge sina barn en annan uppväxt än vad staden kan erbjuda. Kanske bor man i en lägenhet som är för liten och det är dags att hitta något större. Nästa bostad är kanske en större lägenhet, ett radhus, en villa eller en gård. Prisläget på de olika bostäderna kan mycket väl bidra till att ett gårdsköp kommer tidigare i livet än vad som ursprungligen var planerat. Astrid Lindgren och diverse nutida influencers kan också ha bidragit till att livet på landet verkar fyllt av solsken och tid för tokiga upptåg och lata dagar i hängmattan.

Ekonomi

Ofta blir det också så att de objekt som utflyttare har råd med är gårdar som inte är i toppskick utan kräver ibland ganska omfattande renoveringar. Inte sällan så ställer det krav på investeringar, vilket gör att mycket av jobbet behöver utföras av de nyinflyttade för att hålla nere kostnaderna. Ibland utan att de nya ägarna till huset har erfarenhet och kunskap av den typen av arbete tidigare. Har man dessutom olika syn på om målet är "good enough" eller perfekt så kan det bli slitigt.

Vi själva har nu gjort sju år med extremt mycket arbete och dålig ekonomi där vi inte har varit borta från gården mer än enstaka dagar.

Vi tycker trots detta om varandra och har i alla fall i dagsläget inga planer på att separera. Vi har naturligtvis inte några färdiga recept på hur det går till, men vi har vissa tankar om vad det är som gör att vi själva inte har gått skilda vägar.

Vi är olika

Ibland kör vi naturligtvis fast i vårt förhållande. Det är några olikheter hos oss som människor som ställer till problem. Det här hanterar vi på lite olika sätt.

Vi är nog som de flesta par. Vi, Ylva och Jonas, är lika på vissa sätt och olika på andra. Det är områdena där vi tänker och reagerar olika som ger upphov till gnissel och kanske konflikter. En del av olikheterna

hade kanske visat sig med tiden oavsett vårt val av livsstil, men några olikheter har blivit problematiska just för att vi lever på en gård. För att kunna ge exempel kommer vi i den här texten att bjuda mer på oss än vad vi egentligen är bekväma med.

Våra grundläggande personligheter är ganska olika. Jonas tycker inte om konflikter och ser ett värde i att alla människor får vara som de är. Ylva kan ibland uppfattas som lite läskig eftersom hon är rak i sin kommunikation, vilket nog är ganska ovanligt. Det tog ett tag för Jonas att vänja sig vid

den raka kommunikationen, men det tog ännu längre tid för Ylva att vänja sig vid utebliven kommunikation. Jonas kunde istället för att kommunicera försöka uppfylla Ylvas outtalade önskningar (som ibland inte ens var något önskat) för att undvika konflikter, och ibland gjorde det saken värre fram tills vi hade lärt oss känna igen den andres egenheter och kunde prata om dem. Naturligtvis lättare för Ylva än för Jonas.

Olikheterna i praktiken

Ylva får mer gjort än Jonas. Hennes signum är "fort och snett" och många gånger är det inte så noga och då funkar hennes sätt att arbeta. När det är något som måste bli rakt så får Jonas ta hand om det projektet. Hans signum är "långsamt och rakt och i rätt ordning", han är eftertänksam och vill gärna vrida och vända på olika infallsvinklar innan han agerar. När den beskrivningen står i den här texten ser det ut som en nidbild av en extremt fyrkantig människa, men så är det inte. Det är bara det

att Jonas har lätt för att tänka sig hur bra det här lilla projektet kan bli om det utförs på rätt sätt. På rätt sätt innebär även att redskap och material ska vara redo. Jonas byter sandpapper i slipmaskinen och ser till att skären är skarpa medan Ylva hellre kör så länge det går. Fogsvans utan egg, slipmaskin utan papper, borr utan spets, kniv utan skärpa eller en dammsugarpåse som spruckit stoppar inte henne. Hon trycker helt enkelt hårdare och kanske till och med helt förstör en maskin för att hon inte stannar upp och funderar över varför det går trögt.

Att ha Ylva som motvikt är nödvändigt eftersom det skulle bli för få saker gjorda om bara Jonas utförde dem. Det skulle visserligen bli rakt och prydligt och maskinerna skulle hålla längre, men det passar bättre i mindre sammanhang som en villa eller en kolonilott. Här är det enkelt att se att det finns en grogrund för konflikter. Vi är båda ganska händiga men vi har olika värderingar när det gäller hantverk. Det blir svårt att förstå hur den andre kan se saker på sitt sätt och de prioriteringar som görs. Det krävdes en del trevande samtal och någon urladdning innan vi hittade en väg framåt så att olikheten blev en styrka istället för ett problem.

Ylva är snabb på att skaffa sig en åsikt och kan enkelt ändra sig efter en tid. Jonas vill begrunda, tänka igenom alternativen och sedan bestämma sig. Vi kan omöjligt förstå hur den andre kan tänka så som den gör, men om vi vill leva tillsammans måste de här dragen få finnas. De här personlighetsdragen är inga vanor eller ovanor, vi tror att det är viktiga delar av vilka vi är och att de inte kan slipas bort. Men de kan hanteras.

Ett annat exempel: Jonas är en obotlig tidsoptimist. Säger han att han ska komma hem vid ett speciellt klockslag så händer det i princip aldrig att det stämmer. Han skulle bara ... Det kan man välja att bli irriterad på och då skulle det finnas många tillfällen till konflikt. Eller också lär man sig att det är så det är och lägger till en timme eller två till det av Jonas angivna klockslaget. Jonas vill här föra till protokollet att han har gjort stora framsteg när det gäller tidsoptimismen. Eftersom Ylva tydligt led av detta så var det dags att bjuda till och Ylva å sin

sida uppskattar förändringen och förväntar sig måttligt mycket av den.

Ibland kan olikheter hanteras enklare med okonventionella metoder. Innan vi hade barn och bodde i stan gick vi från lägenheten vid olika tider för att åka med samma tåg. Ylva fick sin väl tilltagna tidsmarginal och Jonas sin som var mindre. Det kändes konstigt i början men vi slapp ett återkommande irritationsmoment.

När den ena är snabb i att ha idéer och åsikter blir det lätt att den andre känner sig överkörd. Så blir det för oss ibland. Jonas tar ett steg tillbaka vilket resulterar i att Ylva steppar upp ännu mer. Det där blir ganska snabbt en ond cirkel och om den får fortsätta skulle det vara Ylva som drev gården och Jonas bara bodde där och hjälpte till. Det blir ohållbart. Innan det sker krävs en urladdning för att prata igenom allt och se hur vi går vidare.

Jonas har ett större behov av att vara ifrån gården än Ylva. Det gör att han har behållit sitt halvtidsarbete som energirådgivare på Alingsås kommun. Två och en halv dag i veckan åker han till kontoret. Det innebär att han träffar andra människor och får vila upp kroppen.

"När den ena är snabb i att ha idéer och åsikter blir det lätt att den andre känner sig överkörd. Så blir det för oss ibland."

Att bejaka svackorna

Alla människor är olika och att erkänna det och inte sträva efter att förändra den andra är nog vårt starkaste tips. I perioder tappar alla lusten för arbetet och om man då pressar sig själv eller sin partner så kommer det att dröja längre innan lusten kommer tillbaka. För lång tid under sådan press är inte nyttig. Vissa kvällar tillbringar Ylva framför filmer när Jonas tar hand om djuren. Vi hade en lång period på en månad när Jonas spelade datorspel medan Ylva renoverade ett gästhus. Insikten att det inte lönar sig att pressa någon gjorde att Jonas fick hållas även om renoveringen av gästhuset hade gått bra mycket snabbare om båda hade jobbat. Förmodligen var det Jonas som tog den svåra biten, att bejaka sitt behov av att vara en surkart som latade sig. Ylva tog den lätta delen, att arbeta hårt 14 timmar om dagen och få uppleva att arbetet ger frukt. Men den viktigaste poängen är att det inte slet på förhållandet då vi accepterar våra olika behov. Det var inte helt enkelt men det gick.

2. Det finns många små beslut som ska fattas på en gård. 3. Ylva och Jonas framför det mobila musteriet.

Vi har en regel som säger att den som känner att den inte har lust på morgonen när vi vaknar och som uttalar det – den slipper allt den dagen. Det kan vara så att båda känner sig less en dag men den som först väljer att uttala det har rätten den dagen. Den andre får inse att det är dags att växla upp en sådan dag och hjälpa den som är less, och då går det faktiskt mycket lättare. Du vet att du hjälper din partner och du vet att du själv kan ta dig en lat dag inom kort. Har du uttalat att du är less en dag och inte känner någon press på att du måste göra något så kommer dessutom ofta lusten tillbaka fram på dagen. Detta arrangemang bygger naturligtvis på två saker: dels att man tycker om varandra och vill varandra väl, dels att ingen i paret överutnyttjar regeln.

Egen tid

Det är svårt att ta ledigt och resa bort när man har en gård med djur. Det är lätt att känna sig hindrad av det och på sikt riskerar man att känna att gården begränsar en. Vi har valt att istället göra så att den som vill åka bort gör det. Vi har båda gång som vi vill träffa och umgås med och så länge det inte sker samtidigt så ser vi inte något problem i att en åker och den andra stannar hemma och tar hand om djuren och gården. Det kan till och med vara skönt att vara hemma själv och få styra helt och hållet över sin egen dag. Ylva åkte i år sju dagar till en stuga vi kan låna i Tylösand i november för att få göra odlingsplaneringen inför nästa år, tänka klart tankar utan att bli avbruten samt ta långa promenader, åka och simma och träna. Jonas åker och umgås med vänner från sitt tidigare motorcykelliv någon eller några gånger om året. Ibland tar den ene av oss semester med våra barn och ibland den andra. Det händer också att vi åker bort några dagar ihop och då tar vi hjälp av vänner i gårdssamverkansgruppen. Det senare bygger naturligtvis också på att vi själva ställer upp när någon annan vill ha avlastning.

Gårdsmöte

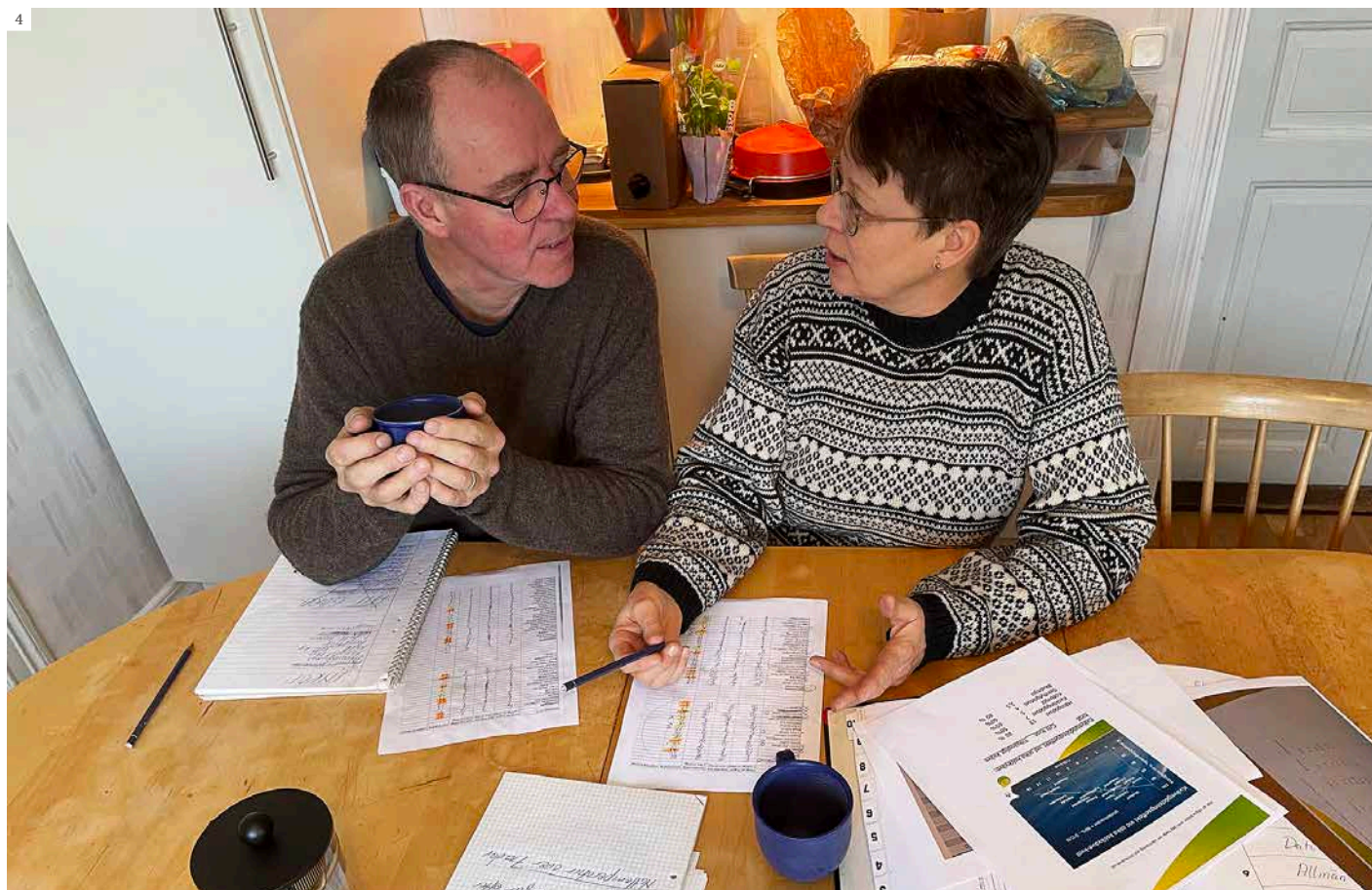
Större beslut och saker vi behöver diskutera igenom ordentligt tar vi på gårdsmöten. Det är lite tramsigt att ha en titel för ett möte när vi som lever tillsammans ska prata om gården. Men det hjälper för att vi ska hålla oss till ämnet. Utan gårdsmöten finns en risk att vi aldrig pratar om något annat än gården, men mötena är också bra för att Jonas vill tänka igenom saker noga innan han har en åsikt och Ylva har en åsikt direkt. Får hon argument emot sig kan hon ändra åsikt utan problem. Har inte Jonas tid på sig inför ett möte blir det oftast Ylvas åsikter som går igenom utan att bli emotsagda och då blir processen inte lika bra. Dessutom blir det beslut som inte båda känner sig delaktiga i. Har Jonas fått tid att tänka kommer argument till ytan som gör att beslutet blir bättre och grundas i bådars tankar.

Att ändra sig

Inom omställningsrörelsen finns talesättet "har vi inte roligt gör vi det på fel sätt" och det försöker vi ta till oss. Känner vi att något inte är roligt så behöver vi ändra inriktning eller fokus.

Vi hade t ex en bild av att vi skulle ha grisar. Vi tänkte till och med att vi skulle ha många grisar, men när vi skaffat Agneta och Annefrid och tänkte leta upp en Björn-Benny året efter slog det oss plötsligt att det snabbt kunde resultera i att vi hade 30 grisar. Vi ändrade oss och det blev aldrig någon galt. Det följde en vinter när vi fick skotta fram eltråden runt grisarnas hage och bära varmt vatten ut i snöslasket, så sedan slaktade vi Agneta och Annefrid och styckade 400 kilo kött. (Om sanningen ska fram var Jonas på konferens så Ylva fick stycka själv. Hon tog hjälp av Youtube dag ett och en kompis dag två.) Efter det ändrade vi oss igen och bestämde oss för att bara ha sommargrisar, så något år senare skaffade vi Esau och Efraim som var

"Större beslut och saker vi behöver diskutera igenom ordentligt tar vi på gårdsmöten. Det är lite tramsigt att ha en titel för ett möte när vi som lever tillsammans ska prata om gården. Men det hjälper för att vi ska hålla oss till ämnet."

4. Större beslut fattas på gårdsmöte.

hos oss bara en sommar. Det var ganska roligt så den formen av gris kommer vi nog att ha igen. Just att vi har rätt att ändra oss om något inte känns roligt och det vi drömt om visade sig vara fel eller inte alls så skimrande som det först verkade tror vi är viktigt. Att släppa på prestigen och skita i vad vi bestämt och vad andra förväntar sig av oss. Blir det för tungt att fixa all egen ved så får man köpa ved. Blir det för tungt att ha gård så att det inte känns roligt längre så får vi flytta in i en lägenhet i stan. Sagt med andra ord: i vår familj är det okej att ändra sig.

Femårsvisioner

Ända sedan vi blev ett par för 25 år sedan så har vi någon gång nästan varje år satt oss ner och gjort en övning som går ut på att vi bestämmer ett antal år framåt. Det kan vara fem eller tio. Var och en gör en lista på hur man tror/vill att livet ska se ut för oss då. Mer eller mindre rimliga fantasier och önskingar. Sedan jämför vi och diskuterar. Skulle vi plocka fram listorna vi skrev för 20 år sedan så stämmer inte en enda grej eftersom vårt liv helt ändrat riktning. Då stod det saker som att köpa två offroad-motorcyklar och åka båt till Island och köra runt ön och att köpa en segelbåt. Listorna från tio år tillbaka känns mer relevanta för där står saker som att köpa gård och skaffa hönor. Listorna är dock inte att betrakta som att-göra-listor utan bara som ett tankeverktyg för att vi ska få syn på vad vi själva och vad den andra strävar efter och drömmer om.

Vi gör även listor på allt vi vill göra på gården. Sedan prioriterar vi var och en för sig och ger poäng varefter vi jämför våra prioriteringar. Då blir det ganska synligt vad den andra har för tankar och är mest sugen på. Prioriteringsdiskussionen är bra eftersom den ofta leder fram till oväntade utfall. Knepiga sidoprojekt kliver ibland fram och hamnar högt i prioritet trots att ingen av oss hade anat det.

Sedan vi skaffade gård har vi bloggat om det mesta. På bloggen finns också listor för vad vi har gjort på gården. Varje år runt vårt inflyttningsdatum den 24 oktober skriver vi en lista på det vi har gjort under året. Detta för att påminna oss om att vi faktiskt får gjort en hel del. Annars är det lätt att man bara ser allt man har framför sig och inte det man faktiskt får gjort.

Uppdelat ansvar spar tid och tankemöda

När vi bodde i staden och levde med lönearbeten och småbarn var vi noga med att dela på allt arbete. Vi lagade i princip varannan lunch, körde bilen varannan gång om barnen var med, städade lika mycket, hämtade på förskolan lika ofta och tog ut ungefär lika mycket föräldralärdighet. Det kändes viktigt och var enkelt i ett bekvämt radhus. Nu när vi har flyttat till gård har vi gett upp allt sådant. Ylva lagar all mat, sköter marknadsföring, försäljning och odling. Jonas röjer i köket efter Ylvas matlagning vilket gör att själva matlagningen blir roligare för henne. Han tar även hand om disk, tvätt, maskiner, traktorer, bin, skog och bilar. Djuren är Jonas huvudansvar under odlingssäsongen och Ylvas under vintern. Anledningen till detta är att det spar tid, tankemöda och kraft.

Ylva är den som odlar och har koll på all planering när det gäller sådder och grönsaker. Jonas är inte speciellt delaktig i det men hjälper till när det behövs och när Ylva ber om hjälp.

Jonas har hand om maskiner, bevattning, rör och kablar, han är den som sköter bina och har koll på vad som ska göras där. Ylva hjälper till att snickra ramar eller täcka av vax om det behövs men är inte ansvarig.

Vi kan inte vara helt delaktiga i varandras projekt. Det finns inte tid till det och det är heller inte något vi strävar efter. Vill Ylva förändra något i odlingen, utöka eller dra ner på odlingsyta så är det ett beslut som vi inte ens behöver diskutera. Om Jonas vill skaffa fler bikupor eller helt sluta med bin så är det ett beslut som han kan fatta helt själv. Vi diskuterar ofta sådana beslut med varandra för att vi vill och för att få hjälp att tänka men beslutet fattas självständigt av den som är ansvarig. De flesta besluten påverkar ju den gemensamma ekonomin så det är rimligt med en diskussion.

5. Biodlingen är Jonas ansvar.

Det var inte förrän vi skrev denna text som vi har formulerat detta tydligt för oss själva. Då insåg vi också att vårt sätt att samarbeta har funnits med oss långt innan vi skaffade gård. När småbarnen störde nattsömnens turades vi om att sova i källaren för att få sammanhängande nattsömn och vi har nästan aldrig handlat mat tillsammans och speciellt inte båda två med våra barn. Det räcker att en i taget plågas.

Gemensamma ansvar

Vi är båda ansvariga för fåren och hönorna och där sker beslut om ökning eller minskning och annat tillsammans. Från början var vi inne på att skaffa så många får som våra marker bar, men nu är vi snarare inne på att bara ha så många tackor som behövs för att fixa gödsel till grönsaksodlingen eftersom vi båda tycker att fåren tar rätt mycket tid. Från början var vi inne på hobbyhöns men sedan ökade vi på och som mest har vi haft 120 hönor uppdelat på två grupper. Nu har vi nog ändrat oss igen, känns det som, men vi har inte fattat något fast beslut. Vi pratar om det och diskuterar fram och tillbaka och endera dagen ska frågan upp på ett gårdsmöte eftersom beslutet rör ett gemensamt ansvarsområde. Då väger vi för- och nackdelar mot varandra och fattar ett beslut som vi båda är nöjda med. Det gäller också större ekonomiska beslut, större renoveringsprojekt eller ny verksamhet.

Nu har vi försökt beskriva hur vi tar oss igenom den vardagsnötning det är att bo tillsammans på en liten gård med djur. Beskrivningen gäller naturligtvis bara för oss, vi har alla våra egna kombinationer av styrkor och svagheter. Bilden av hur vi fungerar är dessutom vår egen och därmed mycket subjektiv. Förhoppningsvis kan vår beskrivning inspirera andra till att arbeta med sina olikheter och kommande konflikter innan de blir ohanterliga.

YLVA LUNDIN OCH JONAS DAHL flyttade till Östängs gård 2014 och bedriver där ett diversifierat jordbruk med grönsaksodling, bär- och fruktodling, biodling, äggproduktion, får, skogsbruk och musteri. De driver också gårdsbutik, säljer på REKO-ring och på Nolbygårds Matmarknad som de själva startat. Båda är lärare från början. Jonas jobbar idag halvtid som energirådgivare och Ylva gör en del konsultuppdrag. Hemsida: www.ostangsgard.se. Instagram: [ostangs_gard](https://www.instagram.com/ostangs_gard). Facebook: [ostangsgard](https://www.facebook.com/ostangsgard).